

Synsnedsettelse

For elever med synsnedsettelse er det viktig med synspedagogisk tilrettelegging og målrettet opplæring i viktige ferdigheter for å få et godt utbytte av skolehverdagen.

ARTIKKEL

SIST ENDRET: 01.07.2022

Elever med synsnedsettelse følger læreplanen i alle fag, og skolen må tilpasse opplæringen slik at de når målene i læreplanen.

Sterkt svaksynte og blinde elever har i tillegg rett til opplæring i punktskrift, tekniske hjelpemidler og mobilitet når de har behov for det. Mange kan også ha behov for målrettet opplæring for å selvstendig mestre viktige aktiviteter i dagliglivet.

Hva er synsnedsettelse?

Når vi snakker om elever med synsnedsettelse mener vi elever med blindhet, svaksynthet eller hjernerelaterte synsvansker. Synsvanskene kan både være medfødt eller utvikles i løpet av livet.

Det er stor variasjon i elevgruppens behov.

- Elever som er blinde må i hovedsak benytte seg av andre sanser enn synssansen i skolehverdagen.
- Elever som er svaksynte kan i varierende grad benytte synet, men vil også være avhengig av informasjon fra de andre sansene.
- Elever med hjernerelaterte synsvansker kan ha behov for støtte til å sortere, kjenne igjen, bearbeide og tolke visuell informasjon.

Eleven har ikke en synsnedsettelse hvis synet kan korrigeres med briller eller kontaktlinser, og han eller hun ikke har andre synsrelaterte utfordringer.

Oppdage nedsatt syn

Synsvansker kan vise seg på forskjellige måter og i mange ulike situasjoner. Viktige kjennetegn kan være at eleven

- har utfordringer med nærarbeid
- klager over hodepine eller smerter i/rundt øynene
- myser
- strever med å lese tavlen
- blir unormalt sliten
- er usikker når han eller hun går i ulendt terreng og i trapper
- har utfordringer med å vurdere fart og avstand

For å finne ut om eleven har synsvansker, er det viktig å observere eleven i både fin- og grovmotoriske aktiviteter, strukturerte og frie situasjoner og aktiviteter der han eller hun bruker synet på ulike avstander.

De fleste barn får testet skarpsyn under fireårskontroll på helsestasjonen, og på førstetrinn. Synsundersøkelsen er veldig viktig, men avdekker ikke alltid om barnet har en synsnedsettelse.

Synsvansker kan oppstå eller utvikle seg i alle aldersgrupper. Hvis skolen mistenker at en elev har nedsatt syn, bør de ta det opp med eleven og foreldrene. Det er viktig å følge opp mistanker om nedsatt syn med observasjon og undersøkelse hos øyelege eller optiker.

Elevens syn bør undersøkes

- hvis foreldrene er bekymret for synet
- ved mistanke om synsvansker sammen med andre vansker
- hvis eleven strever med å lese og skrive
- om eleven har utfordringer med oppmerksomhet og konsentrasjon

Komplekse synsvansker

Når synsvanskene er komplekse, kan det være behov for en tverrfaglig vurdering og utredning av synsfunksjonen. Det samme gjelder hvis det er uklart om eleven har nedsatt syn eller ikke. Et tverrfaglig samarbeid mellom øyelege, optiker, PPT, synspedagog og eventuelt andre instanser vil gi et helhetlig bilde over elevens synsfunksjon.

Synspedagog kan bistå PPT ved behov når det gjelder kartlegging av elevens synsfunksjon og tiltak i skolen. Samarbeid med foresatte, skole og PPT vil alltid stå sentralt i kartleggingsarbeidet.

Les mer:

[Utrede antatte eller påviste synsvansker \(Statped\)](#)

[Sjekkliste for å oppdage synsvansker \(Statped\)](#)

Rett til opplæring i kompensierende ferdigheter

Sterkt svaksynte og blinde har rett til opplæring i punktskrift, tekniske hjelpemidler og mobilitet, hvis de har behov for det. Disse ferdighetene omtales som kompensierende ferdigheter, og er viktige for at eleven skal få et godt utbytte av opplæringen.

Før skoleeier fatter enkeltvedtak om slik opplæring skal det foreligge en sakkyndig vurdering.

Les mer: [Opplæring i punktskrift, tekniske hjelpemidler og mobilitet](#)

Hjelp til selvstendig mestring av skolehverdagen

Elever med synsnedsettelse kan ha behov for hjelp og opplæring knyttet til selvstendig mestring av skolehverdagen og dagliglivets gjøremål. Dette omtales som ADL-trening eller opplæring i selvstendighet.

ADL-trening handler om ferdigheter som for eksempel påklædning av uteklær eller arbeidsmetoder i praktiske og estetiske fag. Målet er at eleven skal kunne mestre både skolehverdagen og dagliglivets gjøremål så selvstendig som mulig.

ADL-trening kan regnes som opplæring når skolen er ansvarlig og tiltaket er en del av elevens individuelle opplæringsplan (IOP). Skoleeier må fatte enkeltvedtak om spesialundervisning.

- [Les mer: Veilederen spesialundervisning](#)

Tilpasse opplæringen

Elevenes forutsetninger skal ikke hindre dem i å nå kompetansemålene. Lærerne må derfor tilpasse arbeidsmåter, ressurser, læringsaktiviteter og vurderingsformer til elevenes forutsetninger. Også under prøver og eksamener vil denne elevgruppen ha behov for tilrettelegging for å få vist kompetansen sin.

Les mer: [Tilpasse opplæringen for elever med synsnedsettelse](#)

Les mer: [Tilrettelegge prøver og eksamen for elever med synsnedsettelse](#)

Tilrettelagte læremidler fra Statped

Skolen kan bestille eller laste ned [tilrettelagte læremidler for elever med synsvansker fra Statped](#). Dette er læremidler som tilpasses slik at eleven kan få et godt læringsutbytte og mulighet for likeverdig deltakelse i opplæringen.

Statped har tilrettelagte lærebøker i tre formater:

- punktskriftbok/punktskrift på papir
- elektronisk bok (Word-dokument)
- lydbok med fulltekst

Tilrettelegging av nye læremidler tar lang tid, og det er derfor viktig at skolen setter seg inn i Statpeds

frister så tidlig som mulig.

Lær mer

[Statped har nyttig informasjon og læringsressurser for elever med synsnedsettelse.](#)

Les mer om

[Opplæring i punktskrift, tekniske hjelpemidler og mobilitet](#)

[Tilpasse opplæringen for elever med synsnedsettelse](#)

[Tilrettelegge prøver og eksamen for elever med synsnedsettelse](#)